

SKR:s yttrande - Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

- **SKR avstyrker** särskilda krav på ett särskilt betyg för tillträde till lärarutbildning och anser att det ska vara samma krav på förkunskaper i svenska för lärare som utbildar sig till de olika lärarutbildningsprogrammen.
- **SKR tillstyrker** förslaget att Skolverket och UHR ska få i uppdrag att genomföra aktiva informationsinsatser för att öka intresset för lärarutbildningarna.
- **SKR tillstyrker** att VAL permanentas och att satsningen på arbetsintegrerad utbildning förlängs till och med 2032. **SKR är tveksam** till förkortade lärarutbildningar men **tillstyrker** att UKÄ utvärderar samtliga alternativa vägar till lärarexamen.
- **SKR tillstyrker** att staten tar ett helhetsansvar för att utbud och dimensionering av lärarutbildningar sker så att de möter behoven av lärare i olika ämnen och skolformer som når ut i hela landet. SKR delar utredningens bedömning att lärcentrum och distribuerad lärarutbildning är en viktig del för att möjliggöra legitimerade och behöriga lärare i hela landet.
- **SKR avstyrker** förslaget att minska UVK och menar att det finns möjlighet att koncentrera dagens innehåll så att de utökningar som föreslås inkluderas i UVK istället för att minska omfattningen av denna.
- **SKR tillstyrker** ökad fokus på grundläggande läs- och skrivinlärning men **avstyrker** betoningen på kognitionsvetenskap och pekar på vikten av bred didaktisk kompetens.

Allmänna

Syftet med förändringarna är att de som examineras från lärarutbildningarna ska vara bättre rustade för läraryrket än med dagens lärarutbildning. Detta behöver ske utan att kompetensförsörjningen äventyras. Elever i hela landet har rätt att undervisas av behöriga lärare och

det behöver finnas likvärdiga möjligheter att anställa behöriga lärare överallt.

Utredningen föreslår att ändringarna i huvudsak ska gälla från den 1 juli 2027 och avser utbildning som påbörjas efter den 15 augusti 2027. Förändringarna behöver vara kompatibla med eventuella förändringar som kommer att genomföras i betygssystemet utifrån den betygsutredning som nyligen har presenterats.

De förslag som handlar om examensmål om värdegrund samt läroplansteori påverkas även av hur förslagen från läroplansutredningen som nyligen har presenterats kommer att omhändertas.

Inledande ståndpunkter om lärarutbildningens dimensionering och förläggning

Utredningen föreslår

- Nya särskilda behörighetskrav för tillträde till vissa lärarutbildningar.
- Informationsinsatser för att öka intresset för lärarutbildningar.
- Tydligare nationellt ansvar för dimensioneringen.
- Fortsatta satsningar på alternativa vägar till lärarexamen.
- Ökad samverkan mellan lärosäten och verksamhet.

Detaljerade ståndpunkter för de olika förslagen beskrivs nedan. Inledande ståndpunkter är att **SKR stödjer** förslag som underlättar för lärarutbildningen att nå ut i hela landet och tydliggör statens ansvar för en dimensionering per skolform och ämne som möter verksamheternas behov, nationellt och lokalt. Då behövs bredare vägar till lärarexamen än långa utbildningar på campus.

SKR anser att dialogen mellan staten och huvudmännen om verksamheternas behov ska stärkas så att staten tar ansvar för lärarutbildningarnas dimensionering utifrån de varierande behoven, både mellan ämnen och skolform och även över landet. Om utredningens förslag genomförs kommer det att leda till ett minskat antal behöriga sökande. Det kan i sin tur leda till att lärarutbildningarna kommer att finnas på färre lärosäten än idag. Redan idag finns begränsningar som gör att lärarutbildningens olika inriktningar inte i tillräcklig utsträckning når hela landet. Om konsekvensen av ett minskat antal sökande blir att utbildningarna ges på färre lärosäten riskerar detta problem att eskalera. Därför måste lärarutbildningen organiseras i former som gör att man kan genomgå utbildning i hela landet, oavsett var lärosätet är placerat.

SKR är generellt positivt till att utveckla alternativa vägar till högskolans yrkesexamina för de yrken som behövs inom kommunernas välfärd, och även utredningens förslag om att stärka alternativa vägar till lärarexamen. Nedan återfinns mer specifika kommentarer för de olika utbildningarna. SKR påpekar vikten av att lärosäten avsätter tillräckliga resurser för att genomföra lärarutbildning på det sätt som behövs, vilket till exempel kan innebära att organisera i mindre grupper för decentraliserad lärarutbildning. Här kan konstateras att särskilda regeringsuppdrag kan behövas för att säkerställa att dessa utbildningar ges så de är åtkomliga överallt, samtidigt som kostnaderna för sådana utbildningar är högre. Kostnadsaspekten bör vara en del i den utvärdering som UKÄ föreslås göra.

SKR är positivt till stärkt samverkan mellan lärarutbildningarna och skolväsendet, inklusive VFU, övningsskolor och möjligheterna för yrkesverksamma lärare att arbeta på lärarutbildningarna i perioder och tvärtom. Samtidigt konstaterar SKR att lärarutbildningen är ett statligt ansvar och att de statliga resurserna behöver vara tillräckliga för att inkludera yrkesaktiva lärare i utbildningen. Om yrkesaktiva ska vara med i ökad utsträckning behöver därmed resurserna för detta öka.

11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska för tillträde till lärarutbildningar

Utredningen föreslår följande vad gäller särskilda behörigheter i svenska för att antas till lärarutbildningarna:

- Betyg C i kursen Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för utbildning som leder till grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3, grundlärarexamen med inriktning mot grundskolans årskurs 4–6 samt ämneslärarexamen.
- Betyg D i kursen Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 för utbildning som leder till förskollärarexamen.
- Krav på högre betyg i svenska ska inte gälla för grundlärarexamen med inriktning mot fritidshem, till kompletterande pedagogisk utbildning (KPU), till vidareutbildning av lärare (VAL) eller till utländska lärares vidareutbildning (ULV).

Utredningen föreslår att det ska finnas kompletterande kurser vid lärosätet för att ge möjlighet att höja betygen för de som avser att söka lärarutbildningar. På sikt föreslår utredningen att möjlighet att komplettera betyg ska kunna ske inom komvux, och att UHR ska få i uppdrag att utreda hur det ska kunna ske.

SKR avstyrker särskilda krav på ett särskilt betyg för tillträde till lärarutbildningarna.

SKR anser att det ska vara samma krav på förkunskaper i svenska för lärare som utbildas till de olika lärarutbildningsprogrammen, då vikten av goda kunskaper i svenska inte skiljer sig åt mellan lärare i förskola, grundskola, fritidshem, gymnasieskola eller vuxenutbildning. SKR:s bedömning är att de olika krav som utredningen föreslår för olika lärarutbildningar inte har sin utgångspunkt i olika skolformers behov. Det kan däremot finnas olika behov av förkunskaper i olika ämnen, men SKR anser inte att dessa bör formuleras som särskilda behörighetskrav avseende särskilda betygsnivåer.

SKR delar dock utredningens bedömning att om vissa betygsnivåer ska införas som särskild behörighet finns det skäl att KPU, VAL och ULV inte omfattas av denna.

De aspekter som SKR har övervägt är:

- I vilken mån förslagen kan öka genomströmningen, så att minskningen i antal nybörjare inte medför motsvarande minskning av antalet examinerade.
- Hur förändringen kan påverka kompetensförsörjningen till förskola, skola och vuxenutbildning.
- Om behovet av ökade förkunskaper i svenska varierar mellan olika skolformer och mellan olika ämnen.
- Vikten av ett enhetligt system för tillträde till högskolan, då inga andra utbildningar har en särskild betygsnivå som särskild behörighet, utan enbart vilka kurser som studenterna ska ha läst.
- Att förändringen kan komma att införas samtidigt med ett nytt betygssystem vilket kan behöva kalibreras innan en ny form av särskilda behörigheter införs.
- Idag kan man genomföra en prövning vid komvux för att kunna höja ett betyg, men man kan inte läsa om en kurs som man redan har betyg i för att höja detta betyg. Om det ska genomföras enligt utredningens förslag behöver regelverket för komvux därmed ändras. Frågan är om man kan särskilja den grupp som kompletterar sina studier för det specifika ändamålet att få den särskilda behörigheten till lärarutbildningarna eller om det behöver göras en allmän förändring för att kunna läsa upp betygen, och om det i så fall är något som bör göras.

SKR delar utredningens bedömning att ökade antagningskrav i form av krav på särskild behörighet med visst betyg i svenska kan göra att fler studenter kan vara bättre rustade såväl för yrket som för att genomföra utbildningen, vilket kan öka genomströmningen. Det är samtidigt viktigt att

motiverade studenter som har förmåga att vara skickliga lärare och med godkända betyg från gymnasieskolan inte utestängs från utbildningen.

SKR anser därför att stärkta insatser kan genomföras inom ramen för lärarutbildningarna för de studenter som behöver förbättra sina svenskkunskaper, men att detta kan genomföras utan att en särskild behörighet införs. En sådan utbildning som utredningen föreslår för att höja betygen kan istället genomföras som en kompetenshöjande insats, som antingen förläggs under utbildningstiden som extraval, eller ges som introduktion till lärarutbildningarna för de studenter som anser att man behöver förbättra sina kunskaper i svenska.

SKR delar utredningens bedömning att ändrade antagningskrav för förskollärare och lärare i fritidshem får så pass stor effekt på möjligheterna att anta så många studenter som behövs för att kompetensförsörjningen ska säkras. Utredningen anger att för dessa lärargrupper skulle krav på minst betyg C minska antalet nybörjare med cirka 60 procent, och göra att flera av de lärosäten som idag ger dessa utbildningar inte skulle kunna göra det.

Detsamma gäller dock även vissa ämneslärarutbildningar utanför de stora lärosätenas närområde. **SKR anser** att det riskerar att det kommer att bli negativa effekterna av olika antagningskrav mellan olika lärarutbildningar, där sådana krav kommer sig av rekryteringsläget och inte behoven i yrket eller utbildningen. Analysen i utredningen visar att det är påverkan på utbildningarna som gör att förslagen skiljer mellan de olika lärarutbildningarna och inte i att det finns olika behov av kunskaper i svenska, till exempel för förskollärare respektive grundlärare.

Utredningens beräkningar visar i vilken utsträckning som söktrycket till lärarutbildningarna förändras med förslagen om höjda antagningskrav. Utgångspunkten är dock att ett minskat sök kompenseras genom en ökad genomströmning. På så sätt ska antalet examinerade lärare inte minska, och kompetensförsörjningen därmed inte äventyras. Om särskilda behörighetskrav införs behöver det finnas möjlighet att förändra dessa om kompetensförsörjningen i förskola, skola och vuxenutbildning försvåras i för hög grad. Effekterna blir särskilt stora för förskollärarytbildningarna och grundlärarutbildning med inriktning mot fritidshem, men även för andra utbildningar förväntas behöriga sökande minska stort. För grundlärarutbildning med inriktning F-3 med cirka 45 procent och för ämneslärarutbildningen med cirka 33 procent. Ämneslärarutbildningen är samtidigt den lärarutbildning med lägst genomströmning, så det är här som en ökad genomströmning kan få störst genomslag.

Med ett minskat söktryck kommer även färre lärosäten att kunna ge även de volymmässigt stora utbildningarna. Om så blir fallet blir det än mer väsentligt att andra former än campusutbildningar finansieras så att det inte

blir än svårare för kommuner att rekrytera lärarutbildade än idag. Såväl lärarutbildningar helt eller delvis på distans, som till exempel genomförs vid lärcenter och andra lokala lösningar behöver uppmuntras och finansieringen behöver säkerställas inom lärosätena då dessa utbildningar behöver mer resurser för att försäkra sig om fullgod kvalitet, till exempel för att de distribuerade utbildningarna får mycket små undervisningsgrupper.

11.9 Det behövs fler som vill bli lärare och förskollärare

Utredningens förslag: Skolverket och UHR ska få i uppdrag att genomföra aktiva informationsinsatser för att få fler att bli intresserade av lärar- och förskolläraryrkena och därmed också öka intresset för utbildningarna.

SKR tillstyrker förslaget. Det är viktigt att lyfta de positiva aspekterna av såväl läraryrket som lärarutbildningarna. SKR har erfarenheter att bidra med i planering och genomförande av olika aktiva insatser från Skolverket och UHR för att attrahera fler till lärar- och förskolläraryrkena. I detta sammanhang kan erfarenheter från de skolhuvudmän som har arbetat aktivt med studie- och yrkesvägledning till de egna verksamheterna vara något att föra vidare.

SKR konstaterar att den generella bild som förmedlas av såväl lärarutbildningar som läraryrket är viktig i sammanhanget, och att alla intressenter behöver manifesteras vikten av och tilltron till kvaliteten i dessa samt för bildning och lärande i samhället generellt.

Skolans huvudmän ansvarar för att rekrytera, behålla och utveckla förskolans, skolans och vuxenutbildningens medarbetare så att eleverna möts av undervisning av hög kvalitet, oavsett hos vilken huvudman som undervisningen sker. Samtidigt ser vi att möjligheterna att rekrytera lärare varierar utifrån faktorer som kommunerna inte själva kan påverka fullt ut.

Till exempel påverkas möjligheterna att rekrytera lärare utifrån var lärarutbildningen sker samt vilka möjligheter som kommunerna har att erbjuda övningskolor där lärarstudenter kan genomföra sin VFU.

SKR anser att det är statens ansvar att lärarutbildningarna dimensioneras i volym och organiseras så att det blir likvärdiga möjligheter för huvudmännen att rekrytera samtidigt som skolans huvudmän ansvarar för arbetsvillkor och organisationen för de lärare som arbetar där.

11.10 Mål för antal examinerade

Utredningens förslag: Målen för antalet examinerade från lärarutbildningarna avskaffas efter perioden 2025–2028. På sikt behöver regeringen återigen ta ställning till behovet av mål för antalet examinerade

från utbildningar som leder till förskolläraryrket, grundläraryrket och ämnesläraryrket.

Utredningens förslag: UKÄ får i uppdrag att följa upp antalet behöriga sökande, antagna, nybörjare, helårsstudenter och helårsprestationer samt genomströmningen på utbildning som leder till förskolläraryrket, grundläraryrket och ämnesläraryrket. Uppföljningen görs årligen efter att de nya behörighetskraven har införts och tills vidare.

SKR delar utredningens bedömning om behovet av att följa upp utbildningarnas resultat men anser att en sådan uppföljning behöver kopplas till verksamheternas behov, avseende lärare i olika skolformer och ämnen. För att behoven ska mötas behöver staten dock ta ett större helhetsansvar för lärarutbildningarnas dimensionering. Detta behöver göras i samverkan med avnämarna, såväl på nationell nivå som regional.

12.1 Fortsatt satsning på alternativa vägar till lärarexamen

Utredningen föreslår att försöksverksamheten med de kortare kompletterande utbildningarna, KPU 60 och KPU 75 förlängs till och med 2030. Utredningens bedömning är att dessa blir ännu viktigare som komplement till de reguljära lärarutbildningarna. De bör på sikt övergå i ordinarie verksamhet. Däremot föreslås att den KPU som vänder sig till personer med forskarexamen inte förlängs efter försöksverksamheten är slut den 31 december 2026.

SKR är fortsatt tveksamt till förkortade utbildningar, framför allt avseende den utbildningsvetenskapliga kärnan och VFU (som är det som KPU innehåller). Att minska dessa delar riskerar att minska, snarare än öka, läraryrkets attraktivitet då det blir mindre som skiljer en behörig och en obehörig lärare åt. Resonemanget utvecklas nedan avseende förändringar i lärarutbildningarnas innehåll.

Utredningen föreslår att Vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar behörighet (VAL) permanentas.

SKR tillstyrker förslaget. Den samordning som finns för VAL fungerar väl och erbjuder flexibla studievägar för att studenter ska nå behörighet.

Utredningen föreslår att satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning förlängs till och med 2032.

SKR tillstyrker förslaget med tillägg att en sådan satsning bör permanentas då det fortsatt kommer behövas en sådan väg till examen som kan genomföras samtidigt med studier. Erfarenheterna är på många håll

goda, förutsatt att det finns ekonomiska möjligheter att genomföra utbildningen.

SKR poängterar att lärosätena behöver ha tillräckliga resurser för att genomföra olika former av lärarutbildning utanför campus. Sådan utbildning är dyrare att genomföra, men på flera håll i landet är det den möjlighet som finns att öka behörigheten. Det kan aldrig vara huvudmännens ansvar att genom uppdragsutbildningar genomföra grundutbildning, utan resurser att nå ut på ett bra sätt behöver finnas inom den högre utbildningen.

12.2 UKÄ får i uppdrag att utvärdera alternativa vägar till lärarexamen

Utredningen föreslår att UKÄ ska få i uppdrag att utvärdera samtliga alternativa vägar till en lärarexamen. Utöver kvalitet ska en viktig utgångspunkt för en sådan utvärdering vara utbildningarnas betydelse för lärarförsörjningen. Utvärderingen ska ske med beaktande av de särskilda förutsättningarna för dessa utbildningar.

SKR tillstyrker förslaget och poängterar utbildningarnas betydelse för lärarförsörjningen. Utgångspunkten bör vara att föreslå hur man kan komma till rätta med eventuella brister eftersom möjligheterna att nå ut med lärarutbildning i hela landet är avgörande för att elever ska kunna undervisas av behöriga lärare överallt.

13.3 Samverkan mellan lärosäten ska öka och resurser avsättas för lärcentrum m.m.

För att säkerställa lärarutbildningarnas utbud och dimensionering **föreslår utredningen** att:

- Lärosätena i det gemensamma regleringsbrevet för universitet och högskolor ska få i uppdrag att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna.
- Lärosätena bör samverka så att lärarutbildning för olika skolformer, årskurser och ämnen ges i hela landet.
- Lärcentrum kommer att spela en viktig roll för att lärarutbildningar ska kunna ges i hela landet.
- 15 miljoner kronor ska avsättas för läsåret 2026/27, och 30 miljoner kronor per år 2027/28–2029/30, för att stödja lärosäten i att tillsammans utveckla utbildningssamarbeten eller samarbeten mellan lärosäten och kommuner i form av lärcentrum så att lärarutbildning ska kunna bedrivas där.
- 20 miljoner kronor per år från och med läsåret 2027/28 ska avsättas för att stödja ämneslärarutbildningarna i små ämnen där det finns stora hinder för samverkan mellan lärosäten.

- UKÄ ska få i uppdrag att analysera samverkan utifrån lärosätenas årsredovisningar.

SKR tillstyrker att staten tar ett helhetsansvar för att utbud och dimensionering av lärarutbildningar sker så att de möter behovet av lärare i olika ämnen och skolformer och når ut i hela landet. **SKR anser** att regeringen bör säkerställa att så sker, och att det främst bör ske genom att regeringen ålägger särskilda lärosäten särskilda uppdrag. Om regeringen istället beslutar att lärosätena ska samverka för att nå målet behöver UKÄ i sin uppföljning ta hänsyn till hur samverkan har bidragit till lärarförsörjningen såväl nationellt som regionalt.

SKR tillstyrker att särskilda medel avsätts för att utveckla utbildningssamarbeten och delar utredningens bedömning att lärcentrum och distribuerad utbildning är en viktig del för att möjliggöra legitimerade och behöriga lärare i hela landet.

13.4 Ökat behov av samverkan mellan lärosäten och skolväsendet

Utredningen bedömer att lärosätena i större utsträckning än i dag bör använda sig av aktiva lärare inom skolväsendet eller lärare som nyligen varit aktiva lärare.

SKR delar utredningens bedömning och poängterar att det är av värde med samverkan åt båda håll, så att lärare inom lärarutbildningarna även kan arbeta i förskola, skola och vuxenutbildning i perioder.

Utredningen bedömer att praktiktäna forskning genom ULF-avtal är viktig för samverkan mellan lärosäten och skolväsendet samt att det behövs en närmare samverkan mellan lärarutbildningarnas intressenter på nationell nivå.

SKR delar utredningens bedömning och är positivt till den gemensamma plattform för lärosäten och förskolans och skolans huvudmän som utgör den nyligen inrättade organisationen för ULF-avtal. Genom samverkan mellan SUHF och Ifous i styrningen av ULF underlättas även samverkan i andra forsknings- och utbildningssammanhang på nationell nivå. Skolans huvudmän kan genom medlemskap i Ifous utveckla sitt arbete för förskola och skola på vetenskaplig grund. Samverkan lokalt kan stärkas genom arbete inom de olika former som finns för förskolläraryrket och lärarutbildningar och förskolans och skolans huvudmän lokalt. En sådan samverkan kan även ske genom att lärosäten adjungerar anställda i förskola, skola och vuxenutbildning vid lärosätet samt att anställda vid lärosäten på del av sin tjänst arbetar i skolhuvudmännens verksamhet.

14.5.1 Övningsskolor och VFU

Utredningens bedömning: Övningsskolor och övningsförskolor har stor betydelse för lärar- och förskollärarytbildningarna, och därför bör antalet övningsskolor och övningsförskolor fortsätta att öka.

SKR anser att övningsskolor och övningsförskolor är en värdefull del av den verksamhetsförlagda utbildningen, men att den inte kan förväntas omhänderta hela volymen. Det behöver finnas möjlighet till VFU även i mindre förskolor, skolor och hos mindre huvudmän än de som har möjlighet att anordna övningsförskolor och övningsskolor. Det bör även kunna vara flera förskolor eller skolor som tillsammans tar omhand de uppgifter som en övningsförskola/övningsskola genomför för att på så sätt öka antalet skolhuvudmän som kan anordna sådan VFU.

Det bör även finnas en bredd i vilka förskolor och skolor som kan beröras av VFU dels eftersom övningsförskolor och övningsskolor inte kan omhänderta hela volymen av VFU, dels eftersom det behöver finnas en bredd i den verksamhet som studenterna möter. Förskolor och skolor varierar, till exempel beroende på var i landet som förskolan eller skolan ligger, den socioekonomiska bakgrunden hos elevgruppen, om förskolan eller skolan ligger i ett område som kännetecknas av etnisk mångfald, om området/kommunen ligger i glesbygd, i ett område med stor rörlighet etc. För att spegla denna bredd behöver det finnas förskolor och skolor som erbjuder VFU i många olika typer av områden.

14.5.2 och 14.5.3. Huvudmännen har ett stort ansvar för den verksamhetsförlagda utbildningen och en del av denna bör ingå under det första läsåret

Utredningen bedömer att alla lärar- och förskollärarytstudenter bör ha en del av sin utbildning förlagd i skolan eller förskolan redan under det första läsåret.

Utredningen bedömer att skolhuvudmännen har ett stort ansvar för den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU och för att tillhandahålla VFU-platser och VFU-handledare för lärar- och förskollärarytstudenter.

SKR delar utredningens bedömning att den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU, ska förekomma tidigt i utbildningen så att studenternas lämplighet för yrket kan uppmärksammas. **SKR poängterar** att dialogen mellan huvudmannen och lärosätet behöver vara god för att bedömningar av lämpligheten ska bli tydliga. Samtidigt är det viktigt att möjligheterna att utveckla de förmågor som utgör en skicklig förskollärare och lärare finns inom såväl VFU som de delar av lärarutbildningen som sker i lärosätets regi.

SKR delar utredningens bedömning om vikten av att VFU anordnas och huvudmännens roll. Samtidigt konstaterar SKR att det finns kommuner som erbjuder VFU-platser utöver vad lärosäten efterfrågar och att det är ett ömsesidigt åtagande att få en högkvalitativ VFU till stånd. SKR poängterar även att VFU är en del av lärarutbildningen och att ökade resurser för VFU kan behövas.

14.2.1 UVK ska minskas från 60 till 45 högskolepoäng

Utredningen föreslår att den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) ska minskas från 60 till 45 högskolepoäng.

SKR avstyrker förslaget. En minskning av UVK riskerar att minska betydelsen av lärarlegitimationen, eftersom det är den del av utbildningen som tillsammans med ämnesdidaktiken skiljer en obehörig lärare från en behörig. Om man minskar omfattningen av UVK finns risk att attraktionskraften i yrket minskar snarare än ökar, som avsikten med utredningens övriga förslag är. SKR bedömer dock att det finns möjlighet att koncentrera delar av det som idag ingår i UVK, särskilt om det tillförs ökade resurser för fler lärarledda timmar. På så sätt kan de utökningar av innehållet som utredningen föreslår inkluderas i UVK istället för att minska omfattningen av denna.

Viktiga delar av läraryrkets kompetenser ingår idag i UVK och bör behållas

SKR delar i mångt och mycket utredningens bedömning om de kunskaper och kompetenser som legitimerade och behöriga lärare behöver besitta efter sin examen. Det handlar om ämnes- och ämnesdidaktiska kompetenser, men även om kompetenser som relaterar till en lärarprofession som bygger på ett relationsskapande arbetssätt och ledarskap i klassrummet.

Till detta kommer att grundutbildningen ska vara en bas för fortsatt professionsutveckling i en förskola och skola på vetenskaplig grund. Då behöver lärare ha grundläggande vetenskapliga förhållningssätt med sig från grundutbildningen. Denna vetenskapliga grund bör främst bör utgöras av de discipliner som handlar om lärande. När det gäller de olika ämnena är det självklart respektive ämnes disciplin som är i fokus, men för ämnesdidaktik och UVK ska de ämnesområden som studerar lärande utgöra basen.

Utbildningshistoria och läroplansteori är viktiga beståndsdelar i en lärarprofession, för att lärare ska förstå och förhålla sig till sitt yrkesuppdrag i ett bredare samhällsligt och historiskt sammanhang.

UVK som den gemensamma kärnan i ett sammanhållet läraryrke

Med tanke på en förändrad demografi behöver läraryrket mer hålls ihop än ytterligare dras isär. Idag finns i flera fall alltför stora formella gap mellan

olika examina och inriktningar som inte motiveras av skillnader i undervisningen i olika skolformer, årskurser och liknande. Att minska UVK kommer att göra det ännu svårare för lärare/förskollärare att bredda sin examen och för huvudmän att ställa om personal mellan skolformer när årskullarna varierar genom åren.

Fortsatt utveckling under hela yrkeslivet behövs för att utveckla undervisningen för en likvärdig förskola och skola av hög kvalitet

I höst implementeras det nationella professionsprogrammet för förskollärare, lärare och rektorer. Förslaget till förordning har varit på remiss. SKR framförde att det är viktigt att inte begränsa områden som ska ingå i kompetensutvecklingen till ämne- och ämnesdidaktiska kurser, utan att de ämnesområden som ligger till grund för lärarutbildningarna behöver också kunna utvecklas inom professionsprogrammet. Att ha fler ämnesområden i förslagen är särskilt viktigt för att programmets kursutbud ska möta kompetensutvecklingsbehoven för förskollärare och lärare i fritidshem.

15.4 Ökat fokus på kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna samt 16.4 grundläggande läs- och skrivinläring i lärarutbildningarna

Utredningen lämnar en rad förslag som avser att stärka kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningar samt särskild läs- och skrivinläring.

SKR delar utredningens bild om vikten av att undervisningen i förskola och de tidiga skolåren stärker barn och elevers språkliga förmåga och lägger grunden för god läs- och skrivförmåga samt för fortsatt språklig utveckling genom hela skoltiden.

SKR avstyrker den ensidiga betydelse som ges kognitionsvetenskap i utredningens förslag och pekar på vikten av en bred didaktisk kompetens där innehållet utgår från det som man inom akademien ser är det som gör att studenterna är bäst förberedda för ett yrkesliv. SKR påpekar att det inte är rimligt med den grad av detaljstyrning som nu föreslås för UVK och ämnesdidaktik. Det är inte rimligt att dessa delar styrs med mindre vetenskaplig autonomi än ämnen inom lärarutbildningarna, eller övriga yrkesutbildningar inom högskolan. Detta gäller såväl förslagen om ökad fokus på kognitionsvetenskap som vissa metoder för läs- och skrivinläring. Det betyder inte att dessa inte ska ingå i lärarutbildningarna, utan att dessa inte ska regleras på ett sätt som kan minska annat relevant innehåll för att lärarutbildningarna ska vila på gedigen vetenskaplig grund som täcker hela förskolans, skolans och vuxenutbildningens områden. När det gäller metoder kan forskningsläget dessutom förändras över tid, så det

är viktigt att koppla till det aktuella forskningsläget mer än forskningsläget vid tidpunkten då en förordning antas.

SKR anser att förstärkningar inom kognitionsvetenskap, och annan vetenskap med relevant för ökad kvalitet i lärarutbildningarna kan genomföras inom den tid som finns för den utbildningsvetenskapliga kärnan idag. SKR pekar på behovet av ökade resurser för en sådan koncentration, och är positivt till de förstärkningar som utredningen föreslår.

17.3 Förslag till nya examensmål

Utredningen föreslår förändringar i examensmålen som speglar förslagen om ökad fokus på kognitionsvetenskap och läs- och skrivundervisning som beskrivs ovan. SKR:s bedömningar i detta avseende skrivs fram utifrån inspel till dessa förslag ovan.

Utöver detta **föreslår utredningen** att:

- De olika målen som idag relaterar till värdegrund utgår, och i stället införs mål om skolans och förskolans värdegrund.
- Lärares roll som ledare förtydligas.
- Förmåga att bedöma elevers och barns lärande och utveckling läggs till i målen.

SKR anser att de mål som utredningen lyfter fram i allt väsentligt ingår i den utbildningsvetenskapliga kärnan, och bör fortsatt vara del av denna. SKR anser dock att allt som ska ingå i lärarutbildningen inte behöver formuleras som särskilda mål, och att det kan finnas ett värde i att lärarutbildningen minskar i detaljstyrning genom ett minskat antal examensmål. När det gäller lärarens roll som ledare är det värt att beakta ett lärarlags roll i att utveckla undervisningen tillsammans samt hur förskollärare och lärare i fritidshem leder arbetslag där även personal med annan utbildningsbakgrund ingår.

Det är i detta sammanhang viktigt att konsekvenserna av dessa förändringar inte blir att värdegrundsfrågorna får minskad vikt i verksamheten, då det demokratiska uppdraget är väsentligt. Här behöver förslagen även ställas mot de förslag som läroplansutredningen nyligen har presenterat, såväl när det gäller mål om värdegrund, lärares ledarskap samt bedömning av elever. Det är centralt att samtliga dessa är värden som studenter får med sig i utbildningen, vilket är ett av skälen att läroplansteori, som det idag ser ut i UVK inte får minskat utrymme.

Lärarnas professionella kunnande grundläggs i lärarutbildningen och fortsätter genom kompetensutveckling under hela yrkeslivet. Läroplanen och i förekommande fall kursplanerna är lärarnas viktigaste

arbetsdokument och för att verka utifrån gällande styrdokument under ett helt yrkesliv behöver lärare ha den kunskap som idag ingår i UVK, enligt resonemanget ovan.

18.2.2 Särskilda ersättningsbelopp ska införas för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier

Utredningen föreslår att särskilda ersättningsbelopp ska införas för olika utbildningsområden. Dessa föreslås vara högre än dagens ersättningsbelopp, men ska finansieras inom respektive lärosätes takbelopp.

SKR anser att det är viktigt att tillräckliga resurser finns för att lärarutbildningens olika delar ska kunna genomföras med god kvalitet och relevans. **SKR anser** samtidigt att den föreslagna ökningen även bör kunna finansiera de delar som stärker yrkeskopplingen, såväl VFU som ökade möjligheter för yrkesverksamma att adjungeras till lärarutbildningarna och tvärtom.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna lämnar reservation enligt bilaga 1.

Sverigedemokraterna lämnar reservation enligt bilaga 2.

SKR Styrelsen
2025-03-21

Reservation från Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, Styrelsen 2025-03-21

**Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning
(SOU 2024:81)**

Vi reserverar oss mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt följande:

Vi yrkar att SKR ska tillstyrka utredningens förslag att höja behörighetskraven för att bli antagen till lärarutbildningarna. Med högre förkunskapskrav kommer de blivande lärarna i större utsträckning att kunna slutföra sin utbildning. Samtidigt ges de bättre förutsättningar att ge eleverna en riktigt bra utbildning, eftersom djupare kunskaper i svenska språket behövs i alla ämnen för att kunna förmedla kunskaperna.

Peter Danielsson (M)

Bengt Germundsson (KD)

Axel Darvik (L)

SKR Styrelsen
2025-03-21

Reservation från Sverigedemokraterna, Styrelsen 2025-03-21

**Ämneskunskaper och lärarskicklighet- en reformerad lärarutbildning
(SOU 2024:81)**

Vi reserverar oss mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt följande:

Sverigedemokraterna ställer sig positiva till stora delar av utredningens förslag. Dessa reformer är viktiga steg för att höja kvaliteten på lärarutbildningen och säkerställa att framtida lärare har de kompetenser som krävs för att stärka den svenska skolan.

Trots att vi ställer oss positiva till utredningens förslag anser vi att ytterligare åtgärder behövs för att förbättra lärarutbildningens kvalitet och anpassa den efter skolans behov.

Vi yrkar därför att lägga till följande skrivelser i yttrandet:

-SKR anser att betygskravet D i svenska inte enbart ska gälla förskoleutbildning utan även inriktning mot fritidshem, kompletterande pedagogisk utbildning(KPU), vidareutbildning av lärare(VAL) och utländska lärares vidareutbildning(ULV).

-SKR vill betona vikten av att lärarutbildningarna sker på lärosäten och inte flyttar delar av verksamheten till kommunala lärcentrum.

-SKR ser även att staten hellre åtar ansvaret för lärarutbildningens utbud och dimensionering än att lärosätena gemensamt axlar denna uppgift. Därtill en önskan om ökande betygskrav för lärarstudenter även i undervisningsämnena.